

Kıyı Alanları Yönetimi ve Yasal Durum

"Diğer yandan kamu çıkarların! temsil edebilecek, . yasa ile kurulmuş meslek odaları, sendikalar, birlik, dernek, vakıf statüsündeki sivil toplum örgütlerinin karar ve uygulama surecine katılmasını sağlayacak düzenlemelere ihtiyaç vardır"

Yunus UYE
JMO Bilimsel ve Teknik Kurulu
Yasa, Tüzük ve Yönetmelikler Üyesi

1992 BM Çevre ve Kalkınma Konferansında kabul edilen en önemli belgelerden biri olan Gündem 21, deniz ve kıyı alanlarına ilişkin olarak ayrıntılı düzenlemelere yer vermektedir. Bu düzenlemeler kıyı devletlerini, kıyı alanlarını ve kaynaklarını sürdürülebilir kalkınma anlayışına uygun olarak kullanmaları konusunda yükümlülükler altına sokmaktadır. Kıyı devletleri bu yükümlülük çerçevesinde "Entegre Kıyı Alanları Yönetimi (EKAY) anlayışına uygun olarak bölgesel ve ulusal düzeyde çeşitli çalışmalar başlatmışlardır,

Türkiye'de yaygın olmamakla birlikte pilot projeler şeklinde uygulamalar başlamıştır. Ülkemizde kıyı alanlarının yönetim ve planlanmasına ilişkin çok sayıda kurum ve yasal düzenleme olması nedeniyle yaşanan yetki ve sorumluluklar karmaşası yamsıra EKAY'ın ülke genelinde bütüncül bir şekilde uygulanabilmesi için gereken yasal ve kurumsal düzenleme boşluğu, Türkiye kıyı alanlarının sürdürülebilir yönetimine ilişkin sorunların **boyutlarını** büyütmektedir,

YASAL DURUM

1982 Anayasasına göre kıyıları, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyıları ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle

kamu yararı gözetilir, kullanım amaçlarına göre derinlikleri ve kişilerin* bu yerlerden yararlanma imkan ve şartları kanunla düzenlenir.

Kıyılarla ilgili en önemli yasa 01.07.1992 tarihli 3830 sayılı Kıyı Yasası ve bunun uygulanmasına dair yönetmeliklerdir.

Kıyı yasası uyarınca kıyı, kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alanı ifade eder,

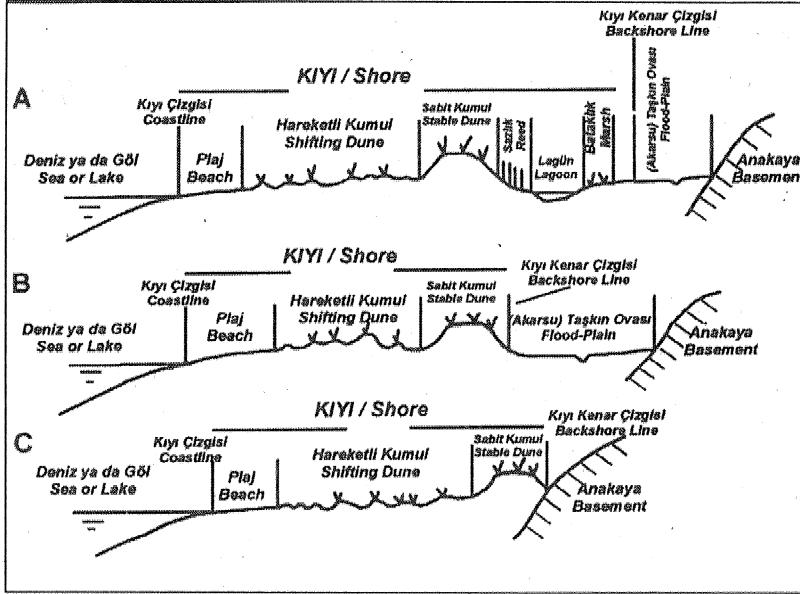
Kıyı çizgisi, deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, taşkın durumları dışında suyun karaya değdiği noktaların birleşmesinden oluşan çizgiyi;

Kıyı kenar **çizgisi**, deniz, tabii ve suni **göl** ve akarsularda, kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırını ifade eder.

Sahil şeridi, Kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde en az 100 m genişliğindeki alandır. İki bölümden oluşan bu alan kullanım amacı ve doğal eşiklere göre belirlenir,

Kıyı Yasası ve yönetmeliklerinde diğer önemli hükümler şunlardır:

- Kıyıları Devletin hüküm ve tasarrufu altında olup herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır.

Türkiye'nin Akdeniz Kıyı kuşağındaki alçak kıyılarda yer alan kıyı şekilleri ve "Kıyı Kenar Çizgisi"ni sınırladığını gösteren şematik profiller (Özner, 1997'den).

- Kıyıda hiçbir yapı yapılamaz; duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturamaz.

- Kıyılarda, kıyı değiştirecek boyutta kazı yapılamaz; kum, çakıl vb. alınamaz ve çekilemez,

- Kıyılara moloz, toprak, çürük, çöp gibi kirletici etkisi olan atık ve artıklar dökülemez,

- Sahil şeridinin Kıyı kenar çizgisi yönündeki birinci 50 metrelik bölümü yeşil alan,- çocuk bahçesi, gezinti alanları gibi eğlence alanları olarak düzenlenebilir. İkinci 50 metrelik bölümüne toplum yararlanmasına açık ve gününbirlik turizm tesisleri yapılabilir. Kamping ve konaklama tesisleri yapılamaz.

1992 tarihli son Kıyı Yasası öncesindeki düzenlemelerde sahil şeridi genişliği 10-30 m arasında değişmiştir. Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararları sonucu son düzenlemeyle sahil şeridi genişliği 100 metreye çıkmışsa da 1992 yılına kadar kısmi yapılaşmış imar adaları kazanılmış hak olarak değerlendirilmiştir, Gerek turizmin gerekse rantın yoğun olduğu kıyışa! bölgelerdeki bu tür bağışlamalar yeni işgallere zemin hazırlamaktadır.

Özellikle Akdeniz Kıyı kuşağında Turizm Bakanlığına tahsis edilmiş olanlarda, devletin kredilerle teşvik ederek yapımına izin verdiği tatil sitelerinin büyük çoğunluğu kıyı kumulları üzerinde

kurulmuş, yeryerde plaj üzerine taşmıştır. Bunun ana nedeni kıyı yasasında tarifi yapılan "kıyı kenar çizgisi" sınırının çoğu kez yasanın özüne, uygun olarak tespit edilememiş olmasıdır.

Bu nedenle kıyı kuşaklarında kıyı kenar çizgisi henüz belirlenmemiş kıyı kesimlerinin kıyı kenar çizgileri ilgili Bakanlığın oluşturacağı bir komisyon tarafından ivedilikle tespit edilmelidir. Kıyı yasasının tanımına uymayacak ölçüde dar tespit edilmiş, henüz yapılaşmanın başlamadığı bölgelerdeki kıyı kenar çizgisi yasanın özüne uygun şekilde yeniden belirlenmelidir.

Diğer yandan kamu çıkarlarını temsil edebilecek, yasa ile kurulmuş meslek odaları, sendikalar, birlik, dernek, vakıf statüsündeki sivil toplum örgütlerinin karar ve uygulama sürecine katılmasını sağlayacak düzenlemelere ihtiyaç vardır.

Kaynakça

- 1, Türkiye Kıyılan 98, Türkiye'nin Kıyı ve Deniz Alanları İL Ulusal Konferansı Bildiriler Kitabı, (Ankara: KAY Türkiye Milli Komitesi Yayım, 1998).
- 2, Özner, F. Sancar, "Kıyılarırmızdaki Büyük Tehlike", Bilim ve Teknik Dergisi, (Temmuz 1992),